

ABONAMENTUL
 Pe un an . 24 Cor.
 Pe jum. an . 12 .
 Pe 1 lună . 2 .
 Nrul de Duminică
 pe un an 4 Cor. — Pen-
 tru România și America
 10 Cor.
 Nrul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe
 an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și **ADMINISTRAȚIA**
 Deák Ferenc-utca 20.
 —
INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Manuscripte nu se îna-
 poiază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

Băncile populare din România.

De Eugen Brote.

Instituțiunea Băncilor populare are pentru România o importanță cu mult prea mare, încât mersul ei să nu deștepte viiul interes al tuturor românilor. O instituțiune tineră încă, dar bine întemeiată, care a prins iute rădăcini în toate părțile, progresa, înflo- rește, se consolidează și este chemată a avea un rol însemnat în opera cea mare a reformei agrare și a ridicării țărânilor.

Rezultatele obținute prin cooperativele să- tești în anul 1906 sunt o nouă dovadă de- spre aceasta.

După Anuarul Centralei din București a Băncilor populare, editat acum vre-o câ- teva zile, s'au întemeiat în decursul anului solar expirat alte 172 bănci; numărul lor a trecut astfel cu 21 peste 2000. Nu mai pu- țin decât 48,842 membri noi s'au înscris între societari. Numărul total al membrilor se apropie acum de un pătrariu de milion (240.253). Societarii au subscris în decursul anului 1906 un capital nou de trei și ju- mătate milioane lei. Capitalul vărsat s'a ur- cat dela 12 milioane (31 Decemvrie 1905) la 18¹/₂ milioane (31 Decemvrie 1906). Ace- ste puține cifre sumare vorbesc ele pen- tru sine și desemnează în mod lapidar pro- gresul gigantic al instituțiunii.

Columna principală, pe care se sprigi- nesc băncile este formată de țărânilor, căci dintre cei 240.000 societari sunt 218.000 plugari.

Bilanțul general al băncilor se încheie cu

un activ de 27 milioane lei. Afară de capi- talul lor propriu de 18¹/₂ milioane, băncile mai dispun de 3¹/₂ milioane depuneri spre fructificare de 1¹/₂ milioane dividende, de 1¹/₂ milioane capital împrumutat, de fonduri de rezervă (800 mii), de fonduri culturale (55 mii) de donațiuni (23 mii) etc. Din ca- pitalul disponibil băncile au acordat împru- muturi în suma de 24 milioane lei și au în casă numărul 1¹/₂ milioane lei.

Când vedem aceste cifre și ne gândim că instituția este condusă de mult defăimata țărânilor, când ne dăm seamă că în aceste cifre se manifestă rezultatul unui period scurt de 4 ani, când cumpănim și foloasele morale, cari sunt legate de această activi- tate, este cu neputință să nu dobândim o mare încredere în viitorul țărânilor și a re- gatului român.

Suma relativ mică a capitalului depus spre fructificare, care față cu anul 1905 a mai scăzut încă, nu ne îndreptățește la o concluziune defavorabilă sătenilor. Statutele băncilor nu protejează prin dispozițiunile lor această formă de economizare. Ele fac propagandă pentru sporirea numărului so- cietarilor și nu a depunerilor, fixând maxi- mul dobânzilor după sume, depuse spre fructificare la 6% și maximul dividendelor la 10%. În realitate întreg capitalul de 22 milioane lei (capitalul vărsat împreună cu capital depus spre fructificare) este a se considera ca economisit de săteni.

Dintre toate societățile cooperative di- verse, magazinele de consum (prăvăliile) au sporit în anul expirat mai mult. Numărul

lor s'a întreit (dela 28 la 83). Deprinși odată sătenii cu formele comerțului, care în mod firesc oferă la început multe și mari greutatea acelor, cari până ieri nu știau decât să țină de coarnele plugului, ne pu- tem aștepta în un viitor apropiat la un mare avânt a acestor fel de coopera- tive.

Și obștiile sătești pentru arendarea de moșii au făcut un bun progres. La sfârși- tul anului 1905 erau constituite 37 ase- meni societăți, din care însă numai 7 func- ționau în mod regulat; anuarul înregistrează acum 106, dintre cari mai mult de jumă- tate au intrat în stăpânirea moșiilor aren- date. Progresul obștiilor este încâtva împe- decat prin o legislație incompletă și de- fectuoasă, a cărei reformă va trebui să premeargă pentruca acest fel de cooperative să prospereze.

Sindicatul de vânzare în comun a pro- ductelor, atât de importante pentru buna- stare economică a sătenilor, grădiniile, lăptăriile, brutăriile, exploatarea de păduri și alte întreprinderi comerciale mai compli- cate au rămas încă izolate și află teren de dezvoltare în localități, unde sunt buni con- ducători și condiții prielnice.

În introducerea anuarului centrala din București stăruie îndeosebi asupra federali- zării micilor bănci populare și societăților cooperative, și pentru crearea de bănci pu- ternice pe regiuni prin acest mijloc. În anul curent s'a și făcut începutul cu apli- carea acestui mijloc de întărire a coopera- tivelor sătești, constituindu-se în comuna

FOIȚA ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

CHELNĂRUL.

Schiță de Korczak.

De opt ani de zile mânânc prânzul în acelaș restaurant, stau la aceeaș mescioară și mă servește unul și acelaș chelnăr. În decursul acestor opt ani am certat de multe ori pe chelner pentru diferite greșeli. De eră tare friptura, săream la el. De nu puteam găsi gazeta strigam: Nici ideie n'ai de serviciu! De nu era marginea blidului de supă tocmai curat, îi ziceam răstit: »Să faci pe chelnerul într'o cocină de porci și nu aici«.

Chelnarul nu-mi răspundea de obicei nimic; câte odată mormăia ceva pe sub nas. Poate era un protest sau apărare.

Acum opt zile chelnărul uită să-mi aducă zahăr la cafeaua neagră.

»Unde-i zahărul?« îl înteb scos din pepeni.

»Vai l-am uitat, îmi răspunse el repede.

»Dar să-ți iai bacșisul nu vei uită, nu-i așa?«

După câteva clipite apăru cu zaharnița.

»Mă rog de iertare, că am uitat să vă dau zahărul«.

L-am privit aspru în ochi. — E un om în etate de patruzeci de ani, cu păr sur pe la tâmpel.

Are un nas, doi ochi, o gură. Ce-i de mirat într'asta? Nimic și totuș eram mirat în primul moment, că chelnărul are două mâni și nu alt- ceva, ca să mă servească la prânz și ca să în- casseze plata mea dimpreună cu bacșisul. Ceeace te punea și mai mult în uimire era, că am ob- servat că chelnărul are o față tristă.

»N'ai durmit destul sau ești beat?« l-am în- trebat binevoitor.

»Nevasta mi-e bolnavă greu, dle dragă?«

»Cum? Nevasta dtale? Ai nevastă?«

»Da, dle, și doi copii, și al treilea e tocmai pe drum«.

Ian te uită! Chelnărul nu numai că are și nas, și ochi, și urechi, mai are și nevastă. Că are urechi, nu te prinde mirarea — trebuie să audă doară, când suni. Te poți împacă și cu faptul, că e stăpân peste un nas și doi ochi: la ce are lipsă un chelner de nevastă și de copii? Cum a venit la așa ceva? — M'am hotărit să câștig clarificări în privința aceasta. — »Zici, că ai nevastă și copii? Cum ai ajuns la nevasta dtale?«

»Bine. M'am amoretat și am luat-o de nevastă. Știe dl, cum se întâmplă așa ceva...«

»Da, știu... firește că știu... zici că te-ai în- drăgostit de ea și ai luat-o«.

»A, ce mai și vorbim de astfel de lucruri«.

»Stai te rog nițel... mă interesează. Ce i-ai spus când ai prins dragoste de ea?«

L-au chemat într'alt loc.

»Ascultă, vino iară aici după ce ai servit? Am privit după el căscând ochii mari. E unul și a- acelaș chelnăr.

»Ian ascultă-mă, dragul meu,« îl sondai din nou, de când iești însurat?

»De nouă ani«.

»Bine... zici că ai copii?«

»Da. Băiatul e de 6 ani, fetița de patru. Trei au murit«.

»Așa... trei au murit... Și ăștia, cari trăiesc, o să se facă chelnări, nu-i așa?«

»Cum așa? Mai întâiu de toate sunt încă mici,

ăpoi aș vrea să se facă ce s'or face, ce-or vrea ei, numai să nu se apuce de meseria asta.«

»De ce nu chelnări? Ce să se aleagă altă ceva de ei?«

»Mai știu și eu? Băiatul învață bucuros. Incepe să citească... Are un învățător bun.«

»Băiatul dumnitale are un învățător? Ce spui!«

»Învățătura mă costă șaptezeci de copeici pe lună«.

Lingura îmi lunecă din mână și îmi căzu cu sgomot pe marmora mesii.

»Stai numai, ce voiam să te întreb? Ei da... Cum te strigă copiii?«

»Cum să mă strige? Imi zic »tată« sau »tăti- cule dragă!«

»Chelnăr ță! Nu auzi?«

Iară l-au chemat într'alt loc.

Eram atât de uimit de întreaga mea descopere, încât nu-mi apărea nici decât ridicolă pove- stea întreagă. Imi trăsni prin cap deodată, că to- tuși și chelnărul e om, dar n'aș avea îndrăz- neala să comunic această ideie fantastică cuiva...

Ziua următoare l-am întrebat cum îi merge ne- vesti-sii. Spunea că-i merge mai bine; copilul era un băiețel. A supt fița noaptea întreagă. Acum e și mamă-sa la ei. O nouă descoperire! Chelnărul avea o mamă. Încă o noutate. Mama i-a zis: »Fiiul meu, dragul meu!« Chelnărul mai avea încă și alte rudeni, mai apropiate și mai depăr- tate, și prietini și cunoscuți.

Mai târziu aflai, că ține pe unii din oaspeți de oameni rău crescuți, că bucuros ar respinge un bacșis, numai să nu-l primească cu insulte, că e

Găiceana prima bancă federală »Concordia«. Zece bănci populare s'au unit pentru a întemeia această bancă centrală. Întreprinderea este încă prea tinăra — deabia și-a început operațiunile — pentru a vedea cu ochii foloasele ei mari, dar nu mai încapă nici o îndoială că federalizarea va da ade-vărată viață și trăinicie băncilor dela sate și le va pune în pozițiune să satisfacă cererilor din ce în ce mai mari ale țărâ-nimei.

Nu putem ști astăzi ce direcțiune va lua reforma agrară, care se pregătește acum de guvern; nu putem ști mai ales la ce rezultate *practice* și *reale* va ajunge ea, presupunând că soluțiunea ei teoretică ar succede; și nu putem ști, dacă țărâ-nimea va mai avea destulă răbdare ca să aștepte în liniște desvoltarea firească a lucrurilor. În mijlocul acestor îndoieli și acestei nesiguranțe vedem însă cum de jos în sus se ridică o instituțiune, care sporește, înflorește și se întărește și va servi pe pământul românesc ca o garanție puternică pentru restabilirea echilibrului atât de zdruncinat. Dacă cei de sus și cei puternici vor ști să-și întocmească lucrarea lor reformatorică așa ca să se întâlnească cu aspirațiunile juste și cu activitatea celor de jos și celor slabi, cu atât mai bine pentru stat, pentru proprietarii mari și pentru țărâ-nime. Dacă însă aceasta norocoasă întâlnire nu va fi cu puțință, avem cel puțin mângâierea că cei de jos și cei slabi au apucat pe o bună cale, că-i vedem muncitori, stărui-tori și răbdători și ne întărim tot mai mult speranța, că vor deveni din ce în ce mai puternici, mai liberi și mai rezistenți.

Transacțiunea. Din nou s'a înămolit carul. Guvernul austriac se ține de iunctimul des pomenit și nu voiește să încheie pact fără urcarea cvotei și fără asigurarea și pe mai departe a băncei austro-ungare. Guvernul ungar vrea să se țină. Nu vrea să recunoască iunctimul. La conferința de azi sunt de față toți miniștrii ungari, afară

de Jekelfalussy și Josipovich. Se crede, că azi se va alege, dacă tratativele de până acuma vor duce, ori nu, la rezultat. *N. Fr. Presse* publică un interviu al unui bărbat de stat austriac (poate însuș Beck) în fruntea numărului său de Duminecă, în care se spune categoric, că fără urcarea cvotei ungare și fără înoirea concesiunii băncei austro-ungare nu se poate realiza compromisul.

Urcarea plăților ofițerilor. După planul cel nou al urcării salarelor ofițerești plata sublocotenentului începător va fi ca și de prezent, se va urca însă din 3 în 3 ani. Plata dintâi a locotenentului va fi mai mare, decum este acum, iar a căpitanului va corespunde cu cea actuală a căpitanului de clasa întâia. Căpitanii nu vor mai fi împărțiți în două clase. Plata începătoare a majorului deasemenea se va urca. La gradele superioare vor fi două clase de lefuri. 84 procente din îmbunătățirea salarelor se folosește la urcarea plăților pentru căpitanii, locotenenții și sublocotenenții, 8 pentru majori și restul de 8 procente pentru subcoloneli și ceilalți în sus.

Cabinetul austriac va fi la toamnă reconstruit. E vorba mai ales de retragerea unuia dintre miniștrii boemi: Forst și Pacak. Se amintește mai departe, că se va înființa un ministeriu al lucrărilor publice și că va fi numit și ministru croat, fără portofoliu.

Maniu între alegători.

Turneul deputatului dr. Maniu. — **adunările dela Roșia și Ohaba.** — **Volnicia jandarmilor.** — **Scoaterea oamenilor la lucru cu forța.**

Duminecă în 15 Septembrie neobositul deputat al Vințului *dr. I. Maniu* — însoțit de domnii I. Br. Hodoșiu directorul »Patriei«, Aron Papiu, dr. V. Macaveiu, dr. Alexandru Niculescu profesori la facultatea teologică din Blaj, Alexiu Pop administrator capit. dr. Ian Chirilă, dr. C. Ordaca cand. de adv. Aurel Vodă castelan metrop. Nicolae Marcu v.-rector seminarial, Iuliu Busoiu subprefect, precum și de mai mult clerici din Blaj — pleacă între alegătorii din Roșia ca să-și țină darea de samă.

La intrarea în comună deputatul e întâmpinat de popor în frunte cu preotul Ioan Deac, care

salută oaspeții cu călduroase cuvinte, iar d-șoara Veturia Deac predă dep. un admirabil buchet.

Administrația s'a îngrijit des de dimineață de ordine trimițând în comună 10 jandarmi, cari cu ordin dela cei mai mari scot o parte însemnată din oamenii pașnici la lucrul drumului în sânta zi de Duminecă. Dela feciori și fete încep a rupe brânele tricolore românești, ba ce e mai mult intră în curtea preotului local și dela d-șoara Veturia Deac culeg pantlicele românești aplicate pe costumul național. — Toate aceste bine înțelese le fac numai și numai să bage frică în popor, să nu succedă adunarea. Dar pentru aceea adunarea a fost foarte bine cercetată de românii din toate satele învecinate, din Tău, Ungureiu, Doștat, Păuca, Vingard etc. având în frunte preoții și învățătorii cari fără excepțiune s'au prezentat la adunare, dând deputatului onoarea cuvenită.

La 10 ore deputatul urcă tribuna în fața alor cel puțin 1500 de oameni, cărora le desfășură într'un discurs de o oră și jumătate activitatea sa și a consoților, arată cauza nemulțămirii popoarelor din țară, căci nu numai românul e nemulțumit cu starea lucrurilor de azi.

Vorbește și explică poporului ce e a se înțelege sub »darea progresivă«, — promite că va lupta pentru introducerea ei, căci dările de acum sunt insuportabile pentru poporul muncitor, care e silit să-și lase patria și să treacă peste țări și peste mări în îndepărtata Americă, de unde știe Dumnezeu cum se vor reîntoarce. — La auzul acestora mulțime de femei, cari erau de față la adunare, încep a vărsa lacrimi, de bună samă pentru că soții lor pribejesc prin țări străine pentru a câștiga pâinea de toate zilele pentru fiii lor de acasă. — Amintește multe din volnicile administrației de sub regimul coaliționist, iar ca exemplu mai eclatant aduce înainte cazul întâmplat azi înaintea tuturor, că jandarmii fără milă scot sub paza baionetelor oamenii pașnici la lucru. Aici dl deputat în vorbirea sa e întrerupt de pretorele Simonffy, care-l face atent să nu mai continue în modul acesta, căci el n'are nici o cunoștință despre lucrul pe care-l vorbește. După ce deputatul ia asupra-și responsabilitatea pentru cele ce le vorbește, continuă mai departe, trimițând românilor buni cari în arșița soarelui de vară, în zi de Duminecă lucră sub paza baionetelor, o dulce salutare.

Sfârșește îndemnând poporul să țină cu sfințenie la biserică, școală și neamul din care face parte, să se iubească unul pe altul, să se ajute împrumutat și să țină cu tărie și la drepturile puține ce le avem. Promite că va lupta în parlament din toate puterile pentru cauzele mari ale neamului. Orice furtuni s'ar descărca asupra sa, va trece cu bărbăție peste ele având înscrisă în inima sa dra-

apucat câteodată de atâta greață (sic), că ar arunca toate naibii — dar nu-i este iertat asta, pentru că are copii — că a celit »cu spadă și foc« pe Sienkiewicz, că n'a dormit nopți întregi și că n'a fost în stare să gândească nici cât un pui de găină, așa l-au cuprins de tare aventurile din carte. Mai apoi eră de părere că presa se ocupă cu unele afaceri prea mult și cu altele prea puțin, apoi desprețuia și condamnă pe Luisa, care și-a părăsit copiii de dragul unui marțafoi, mai spunea, că nu i-ar ierla nici când, de-ar fi bărbatul ei, că există intrigi multe între chelneri, că domnește întunecime groaznică la noi în mijlocul poporului și că din cauza aceasta sunt stările atât de rele și că — de-ar avea o avere cât de cât — și-ar cumpăra un braț de rufe și ar purta o viață liniștită.

După ce am aflat în decurs de trei zile atâtea lucruri, începui să trag concluzii din materialul adunat.

Mi-am gândit astfel: Că poate să aibă un chelnăr nevastă și copii o știam și mai înainte, numai nu m'am gândit la așa ceva. Că are un chelnăr mamă și tată, că poate să aibă frați și surori și — în general — rudeni își poate cineva închipui foarte ușor a priori. Că poate să citească un chelnăr, e ușor de ghicit, pentru că servește gazetele cerute de mușterii, pentru că își scrie

socotelile pe bloc, etc. — putea deci să citească și »cu spadă și foc« și să se entuziasmeze de el. Că-și are păreri proprii despre oamenii, pe cari îi vede zilnic, precum și despre întâmplările de actualitate, îmi eră de-asemenea limpede.

Că poate să fie un chelnăr inteligent e ușor de presupus, dacă-ți readuci în minte descrierea vieții oamenilor celebri, dintre cari mulți nu se trag din judecatori de instrucție, nici din tinerețea bogătană, nici din funcționarii din cancelarie, nici din așa zisa inteligență. În fața tuturor lucrurilor acestora e om și chelnărul, care are trăsăturile fizice exterioare și expresia spirituală a unui om; dacă faptul acesta nu se va putea răsturnă în decursul polemice, atunci urmează de aici, că va trebui să se atârne de păreți în restaurante și în cafenele pe lângă tăblițele cu inscripția: »Sunteți rugați, să țineți câinii în lanț și următoarea inscripție: »Chelnărul e un om!«

Acesta e însă un pas cam riscat. Dracul veghiază într'una. Dacă s'ar adevări, în urma acestui fapt, că un servitor, un birjar, un hamal, o servitoare, o cusătoreasă, un commis și alții mulți, sunt oameni, atunci lucrul acesta ar avea urmările cele mai fatale pentru relațiile sociale.

Nu-i treaba mea să rezolv o problemă atât de grea. M'a costat și pe mine multă luptă cu mine însumi, până ce am ajuns să spun chelnărului

meu: »Bună ziua, domnule, îți mulțămesc. La revedere«.

M'a costat multă osteneală și multă luptă, căci obiceiul este, după cum se spune, a doua natură a omului.

Ilie Marin.

DESPRE HAȘDEU.

Dl O. Lugoșianu, profesor în București, care a cunoscut de aproape pe Hașdeu și a colaborat la »Revista Nouă« condusă de ilustrul academician, a publicat în »L'Indépendance Roumaine« și în »Voința Națională« un frumos articol despre activitatea și personalitatea lui Hașdeu.

Reproducem din acest articol următoarele:

Scrierile lui Hașdeu sunt foarte numeroase: conferințe publice, comunicări la societăți culturale, scrieri de teatru (»Domnița Ruxanda«, »Răsvan și Vidra«, comedia »Trei crai dela răsărit«), studii și analize literare (»Luca Stroici«, »Trei ovrei« ș. a.) studii filozofice (»Talmudul«, »Portretul lui Tepeș«, »Sic cogito«), politico-economice (»Istoria toleranței religioase în România«, »Industria națională față cu principiul concurenței«), scrieri umoristice (»Aghiuță«, »Satirul« »Sarcasm și ideal«, poezii (publicate în 1873), etc.

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás maeștru de monumente și pietre de cimitir. —

Fabricație proprie din marmoră, granit, syenit, labrador etc., din pietre de mormânt magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central: **Kolozsvár, Dézsma-u. nr. 21.** Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyszeben, Déva și Bánpatok.

Ozora-Uzdin. Nefrântului luptător național dr. Vasile Lucaciu îi trimetem salutul nostru, încredere nemărginită și încurajare pentru eluțarea drepturilor naționale. — Iancu Milu, Ilie Spariosu, Ioan Spariosu, Vasile Puia, Moise Bălan, Matei Condan, Moise Spariosu, Pavel Spariosu, Adam Siamantu, Iovan Fera, Trăilă Bălan, George Bosică, Bosica Georgie, Dănilă Fizeșan, Puia Nistor.

Din străinătate.

Sultanul abdică de tron. O știre sosită din Roma, vorbește, că sultanul Turciei, *Abdul Hamid*, va abdice de tron în timpul cel mai scurt în favorul fiului său mai bătrân *Selim*. Sultanul, probabil s'a decis la acest pas din cauza morbului. Știrea aceasta nu e confirmată încă. Se știe pe de altă parte, că designase de moștenitor pe fiul său mai tânăr *Burhaneddin*.

Să luăm aminte și să nu lăsăm încurcată afacerea.

Cluj, 10 Aug. 1907.

Di dr. E. Dăianu, protopop și paroh în Cluj a aflat de bine să se declare în »Răvașul«, »Gazeta«, »Unirea« din Blaj și »Tribuna« din Arad cu privire la paternitatea unui articol publicat de foaia șovinistă din Cluj »Erdélyi Hirlap«, care a repausat, dănuind asupra chestiei naționalităților și când și-a dat duhul.

Di Dăianu în fiecare ziar se declară altcum. Scrie precum se vede, după gustul fiecărui redactor sau după cum crede, că va fi mai plăcut cetitorilor. D-sa deși nu-mi scrie numele expres în nici unul din aceste 4 ziare, totuși ca mare măiestru al penei așa și pune cugetele pe hârtie, încât și orbul poate ceti, că D-sa este convins până în rărunchi, că eu sunt »podoaba clerului român, care s'a ocupat să rezolve chestia naționalităților din Ungaria« (»Unirea« nr. 85) »admit — scrie tot acolo — că autorul aceluia articol să-și fi câștigat caracterul de preot, dar nu cred că e paroh și nu cred, că are vre-un suflet de păstorit«. În »Răvașul« vorbește și mai lămurit.

Așa mă adumbrește și desvălește pe mine prin ziare în 4 locuri deodată: în Cluj și în provincie, pe unde ajunge cu limba publice, vestește către toți cunoscuții și necunoscuții (amici nu are) că eu m'am vândut unguirilor și că sunt colaborator la »Elöre« și că eu am scris în »Erdélyi Hirlap« articolul din pricină: Doina lebedei.

tei fizionomii a cuvântului sub raportul circulațiunii.

»Magnum Etymologicum Romaniae«, cum e intitulată scrierea, cuprinde 4 volume mari. În 1898 își ia astfel rămas bun de la această lucrare, căreia-i consacrase o muncă de 14 ani: »Și isprăvind, mândru de câte am făcut, făcând ceace am voit eu a face, las Etymologicului un măreț veșnic adio, mângându-mă cu vorba stăpânului meu: »sunt multe lăcașe«. (Introducere la vol. IV).

Și noi ducem azi la ultimul lăcaș rămășițele pământești ale marelui dascăl, care a fost cu adevărat o glorie națională. Numele său, legat de o activitate atât de prodigioasă, va rămâne pentru totdeauna un îndemn puternic la muncă și o călăuză sigură pentru cercetările din domeniul istorico-filologic. Cu dânsul se stinge ultimul urmaș al unei familii însemnate românești basarabene, care a dat țării noastre mulți fii vrednici și iubitori de neam.

Incheind aci articolul nostru, par'că printr'un fel de obsesiune ne vine în minte o reflecție a marelui bărbat, ce se poate ceti în prefața lui Ioan Vodă-cel-Cumplit: »In fine, când eroul nu mai este, spectatorul urmărește cu flori, cum se prevale una după alta maiestroasele creațiuni ale stinsului geniu, pânăce un funest întuneric înfășură tot orizonul.

»Mai rămâne o speranță: Invierea morților!«

Așa stând lucrul sunt silit să desmint »ad oculos« ticăloasele ticluri intrigante vorba »Răvașului«, tipărite și vestite cu graiu viu contra mea, chiar de acela, care e cu musca pe căciulă.

Declar sus și tare, că n'am scris nici odată și nu voi scrie »nici ca român, nici ca creștin, nici ca preot«, nici o iotă, care să fie în contradicere cu aspirațiunile obștei române din care mă trag.

Pentru crezul național am fost amenințat la moarte de multe ori în viață. Spartu-mi-s'au ferestile, ruinatu-mi-s'au mobilele din casă. Spăriatu-mi-s'au băeții de nu i puteam opri cu plânsul. Ba fierată soția mea din spaima spargerii ferestilor nu a mai avut zi bună până a părăsit lumea aceasta. Scris'au toate ziarele maghiare din Cluj contra mea articoli de fond, numindu-mă trădător de patrie, incendiatorul Clujului și al Ardealului. Ba în adunarea municipiului Cluj, cu activitatea mea românească au motivat necesitatea edificării școlii comunale din strada Popei. Acum sunt abia 4 ani »Ujság« din Cluj a scris cu litere mari, că eu am pus la cale o răscoală în Bihor cu banii »Economului«. Am răbdat toate și am tăcut. Nu am trimis nici măcar o telegramă la »Nap« ca să mă scuz »ad oculos«.

Di Dăianu paroh și protopop știe bine, va să zică, nu numai crede, că cele ce le ventilează în contra mea în scris și cu cuvântul nu sunt adevărate. Știe bine, că faptele acelea nu le-am făcut în viață și nu le voi face nici când, pentru că nu este firea mea să vorbesc pe cum nu simțesc și să ajung la furci.

Dsa știe bine pentru ce am scris în »Elöre« o serie de articoli în numele meu. Știe, că eu am protestat în foaie ca să nu-mi pună articolii sub titlu de »Oláh kulisza titkok« pentru că eu nu scriu secrete, ci lucruri săvârșite ziua mare în mijlocul Clujului de Amos și Ilie contra mea și mai alor vre-o 10 familii române.

Dsa știe bine, că eu la altă foaie nu am scris nici odată și nu scriu, cu atât mai vârtos la »Erdélyi Hirlap« unde dsa și nu eu am fost vestit de »jó hazafi«.

Di Dăianu le știe toate aceste ca și mine, dară îi convine bine să vestească contrarul despre mine, cel mai mare binefăcător al său între cei mai mici. N'ai ce face! Aceasta îi firea și fiind boală din naștere n'are leac. Cei mai de aproape ai săi spun, că omul acesta are adevărat deliciu dacă poate face rele binefăcătorilor săi. Așa fiind nu-i poți nici imputa. Dar încât e preot și se știe înzestrat cu atare fire s'ar putea moderă cât de puțin dacă ar ceti în scriptura s. Iacob 4. 2. »Nu defăimați unul pe altul fraților, că cel ce defaimă pe deaproapele său, defaimă legea și judecă legea, iar dacă judeci legea, nu ești făcătorul legii, ci călcătorul legii«.

Mă suspiționezi dară fără motiv și cu aceasta.

Ca să nu ne suspiționăm unul pe altul vino să umblăm ambii după fărfașul de Dp dela »Erdélyi Hirlap« să nu ne odihnim până nu-l vom afla și apoi să-l dăm disprețului public.

Iată eu îți dau publice îndrumare cum să-l aflăm:

1. Să cauți și să urmărești cu atențiune faptele aceluia paroh și protopop, care a avut cutezanța de a fantasa publice și a venit în colisiune cu preoții săi subalterni, silindu-i pe aceștia să-l declare mincinos. E principiu că cine mințește într-o direcțiune nu se sfiește a minți nici într-un alta.

2. Să cerci după acel paroh și protopop, care trece marginile competenței activității sale pastorale și face funcțiuni bisericesti și unde nu-i compete.

3. Să cerci după acel paroh, care ca creștin, ca român și preot trimite telegrame patriotice ziarelor maghiare și vine în opoziție cu obștea română.

Dacă nu-l vei afla pe Dp. între aceștia oameni învățați și cu principii stabilite:

4. Să întreb pe di prof. de limba și literatura română dr. Moldován Gergely și acela îți-l va descoperi ce-l puțin între 4 ochi pe Dp, căci ești prietin cu d-sa. Eu n'am avut onorul să vorbesc odată în viață cu di profesor deși am îmbătrânit într-o cetate.

Rog pe On. redacțiunii dela »Gazeta«, »Unirea« și »Răvașul« și mai cu seamă pe aceasta să reproducă acest articol în interesul cauzei noastre române. Ca să ne cunoaștem odată cum trebuie oamenii. Eu nu știu scrie în patru forme și nici nu vreau să știu. *Basiliu Podoabă.*

NOUȚĂȚI.

ARAD, 17 Septemvrie n. 1907.

— **Amicii și abonații noștri sunt cu stăruință rugați să binevoiască a-și achita prețul abonamentului. Se apropie deja ultimul pătrar de an și unii n'au achitat nici cvartalul ce se încheie. Avizăm că vom fi siliți a sistă trimiterea ziarului, celorce nu se vor grăbi să achite ce dătoresc!**

— **Adunarea de popor a slovacilor, convocată pe Dumineca viitoare la Zsolna a fost oprită. Tot pe ziua aceea a convocat și partidul kossuthist adunare acolo și fiind numai o piață în oraș, adunarea slovacilor nu s'a încuviințat din partea primăriei orașului. Cred oare unguirii, că în felul acesta vor oprima sentimentul național și democrat al slovacilor?**

— **Ziarul »Zeit« din Viena a fost confiscat alaltăieri din partea procuraturii, pentru că publicase o declarație a episcopului Lányi, despre moștenitorul de tron. Cazul a produs mare senzație.**

Procuratura a încredințat următorul pasagiu din declarația menționată:

»Cauza pentru care moștenitorul de tron călătorește atât de rar în Ungaria, e că popularitatea lui displace foarte mult în cercurile Curții. Lucrul acesta nu le place arhiducilor și arhiduceselor, și astfel au îndemnat pe regele, să-i interzică moștenitorului a face așa dese călătorii în Ungaria«.

Prințul *Ferdinand* s'a prezentat ieri la orele 12, în audiență la Majestatea Sa. Audiența, care a durat trei sferturi de oră, se crede a fi în legătură cu confiscarea ziarului »Zeit«. După audiență moștenitorul de tron s'a reîntors în palatul său din Belvedere.

— **Ungurii neaoși!** Am arătat mai zilele trecute, că civișii din Dobrișin n'au voit să voteze cheltuiala pentru o cunună pe statuia poetului maghiar Arany János, desvălită alaltăieri în Sionia.

Ziarele maghiare sunt silite acum să înregistreze o întâmplare și mai tristă, petrecută la Tápé, aproape de Seghedin. Notarul acestei comune, Bonyhai Sándor, convocase consiliul comunal pentru a se lua hotărâre a trimite o delegație la Pusztaszer, unde Duminecă s'a desvălit statuia lui Árpád și Barabás Béla a ținut o dicție patriotică. Pe când vorbea mai cu vervă notarul, un membru din comitet îl întrerupe: — »No... no, n'o fi fost chiar așa. A trăit demult Árpád ăla, nici al șaptesprezecelea strămoș al meu nu l-a cunoscut.«

Și așa pe rând, s'a ridicat unul după altul »comiteții«, spunând că ei pentru așa ceva, nu trimit delegații nici nu cheltuiesc bani, ci dacă vrea cineva să se ducă la »paradie«, plece cu traista proprie. Ba gazetele unguerești ne spun, că unul dintre ei a făcut explozie după cum urmează:

— La ce ne-a și adus Árpád aici? Poate că trăiam mai bine acolo, unde au trăit strămoșii!

Un altul a adăugat:

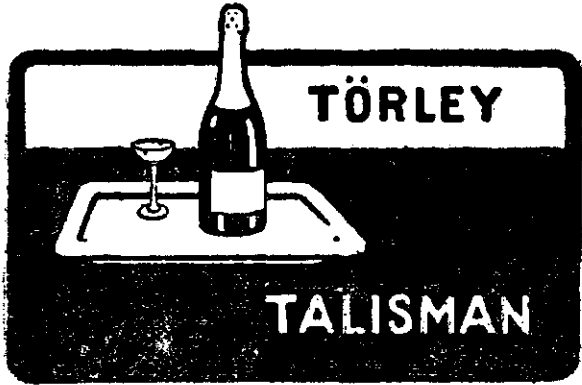
— Acolo nu plăteam atâta dare!

Sfârșitul a fost că Tápé n'a trimis delegații, nici notarului patriot nu i-s'a dat prilej să boierească pe banii satului!

Iar noi constatăm că la Tápé sunt foarte cumînți unguiri. Păcat că n'au trăit de aceștia și pe vremea lui Árpád.

— **Serbarea lui Árpád a avut loc Duminecă la Pusztaszer. Dintre ministrii a fost de față numai Günther. Discursul festiv l-a ținut Barabás Béla.**

— **Hașdeu, fără îndoială, a fost una din marile figuri ale neamului românesc. Se cuvenea ca la racla lui să plângă toți românii și înmormântarea să aibă caracterul unui doliu național. Și, totuși, n'a fost**

Loc deschis.**Dr. Vajda Iván**

și-a deschis

cancelaria advocațională**Arad**

în piața Andrásy nr. 17.

(Casa Reinhart).

Prima societate de Credit Funciar
Român din București.**Publicațiune.**

Se aduce la cunoștința generală că în ziua de 21 Septembrie st. v. 1907, urmează a se ține licitație la sediul acestei Societăți prin oferte închise fără drept de supralicitare, pentru arendarea moșiei **Piscul Rusului**, din comuna Dagăța, județul Roman, proprietatea acestei Societăți.

Arendarea acestei moșii se face pe un termen de 5 ani cu începere dela 23 Apr. 1908.

Garanția cerută la licitație este de 1000 lei.

Condițiunile speciale pentru arendarea acestei moșii se pot vedea la sediul Societății în orice zi de lucru între orele 11 a. m., până la 6 p. m. Ele fac parte integrantă din contract.

Ofertele trebuiesc făcute pe formularele date de societate la care se găsesc alături condițiunile speciale de arendare.

Arendarea rămâne definitivă numai după aprobarea Consiliului de Administrație.

Direcțiunea.**Chugyik Sándor, B.-Csaba**

Fabricant de cimbale.

Pregătește
cele mai bune**cimbale,**

precum și

repararea
tuturor in-
strumente-
lor
cu coardă

pe lângă garanție și prețuri moderate.

Aviz!**La Iuliu Groșorean în Gașa**

(u. p. Világos)

se află de vânzare

vin de masăde o calitate bună, din anul 1906, de
presinte cu prețul de 42 cor. hltru
în loc.**Commis**

bineverzat în bransa de spețerie

se acceptază până la 1 Octombrie la

„SEVERINEANA“

societate comercială pe acții

— în Caransebeș. —

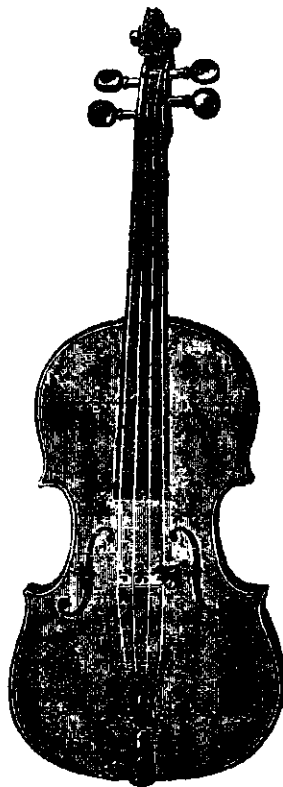
George Bendorfean

pictor de biserici și auritor

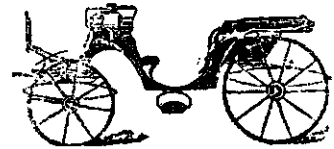
Sibiu, Kermansplatz 3 (lângă cazarma cea mare).

Primește pictarea a tot felul de frescuri orna-
mentare în ori ce stil, pictarea icoanelor dela
— altar, tot felul de marmorare. —Mai departe primește renovarea altarelor vechi, a amvoa-
nelor și cristelnițelor, și aurirea lor.La dorință se trimite o listă de prețuri; și
pentru stabilirea lucrului se angajează cu plă-
cere să meargă ori unde pe cheltniala pro-
prie.

— Garantează pentru trăinicia lucrului. —

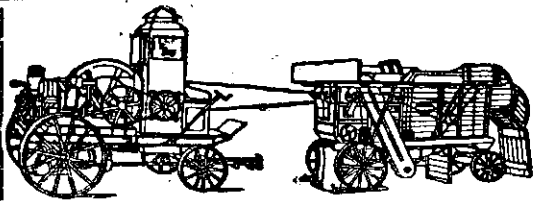
Distins cu medalie de ar-
gint a societ. regnicolare
— de industrie. —**Braun Mihály**măestru de muzicale
furnis conserv. din Cluj,
Kolozsvar,
Wesselényi M.-u. 18.Vioare fine, viole și
celo se pregătesc în a-
telierul meu. Coarde
italiene veritabile, ger-
mane făcute din mațe,
coarde de mine însumi
fabricate. Paturi de vi-
oară și tot felul de alte
părți a vioarei. — Cele
mai grele reparări se
fac repede și artistic.Fabrica lui
Luca K. Alexievits,

pegătitor de haine preoțești

UJVIDÉKRecomandă atelierul său asortat cu tot
felul de recvizite și haine preoțești de îm-brăcat în vremea slujbei în
biserică.Pregătește tot felul de
icoane sfinte legate foarte fru-
mos cu aur și mătăasă. Pregă-
tește steaguri, prapore, și altele.
Icoana mormântului lui Christos
îl face foarte frumos.La cerere trimite catalog
și preț-curant gratuit.**Szeszák S. és Fia**fabrică de trăsuri aranjate cu electricitate
Kolozsvar, Malom-u. 12.Mare magazin de trăsuri, care îndeștește
— ori ce pretenții; atelier de reparare. —Fabrică de calese asortată cu toate mași-
nele moderne tehnice.In Cluj și jur e unica fabrică, în care se pregătește fiei
care parte a trăsuri: fabricăm roate, facem lucrur-
de fierar, piclar și de lustruit sub conduc-
cerea mea personală, cu prețurile cele mai moderate. —
Ținta noastră principală e: lucrare bună și solidă, dar
ieftină. — Serviciu prompt. — Răspundem ime-
diat comandelor din provincie. —
Recomandăm diversele părți de trăsuri, cari se vând; așa
numitele „mântuitoare de noroiu” cu șezutul închis bine.
Fondat în 1870. — Prețurent grațis.**AVIS!**Am onoare a aduce la cunoștința On.
domni preoți și comuni
bisericești că în atelierul
meufac haine
bisericești
haine pentru preoți,odăjdii, steaguri,
prapori, haine pen-
tru diaconi și îmbrăcăminte albe pen-
tru băeți etc., cu prețurile cele mai ieftine
și prompt.

Așteptând sprijinul D.-V. sunt cu stimă:

Stefan Radonits**KIKINDA,**strada Sârbească No. 2455, în apropi-
erea poștei mare.

SCHMIDT FRIGYES és TÁRSA.

Atelier de repararea
mașinilor și de lăcătușerie, provăzut cu putere electrică.
Nagyvárad, Hattyu-utca nr. 2.

Pregătim tot felul de lucrări, cari se țin de branșa noastră; astfel de exemplu: Lumini electrice, porți de pompă, îngrădiri la bolte de morți și orice lucrări de relief și gustos mod. Prețim apoi și reparăm și provedim din nou: tot felul de mașini de economie, instrumente de economie, instrumente de aranjamente de moară, Transmissiuni, mașini de vapor, etc. Acestea din urmă, ca măiestri mașiniști, ce luăm pe răspunderea noastră.

Mai ales punem mare pond pe îmbunătățirea mașinilor de tipografie și mutarea tipografiilor, fiindcă SCHMIDT FRIGYES, membrul firmei, a servit ani de-a rândul în fabrica de mașini alui Wörner J. és Társa din Bpesta.

Cine are năsip sau petriș se schimbă în „Bae de aur“

dacă se ocupă cu prepararea petrilor în
mod artificial.

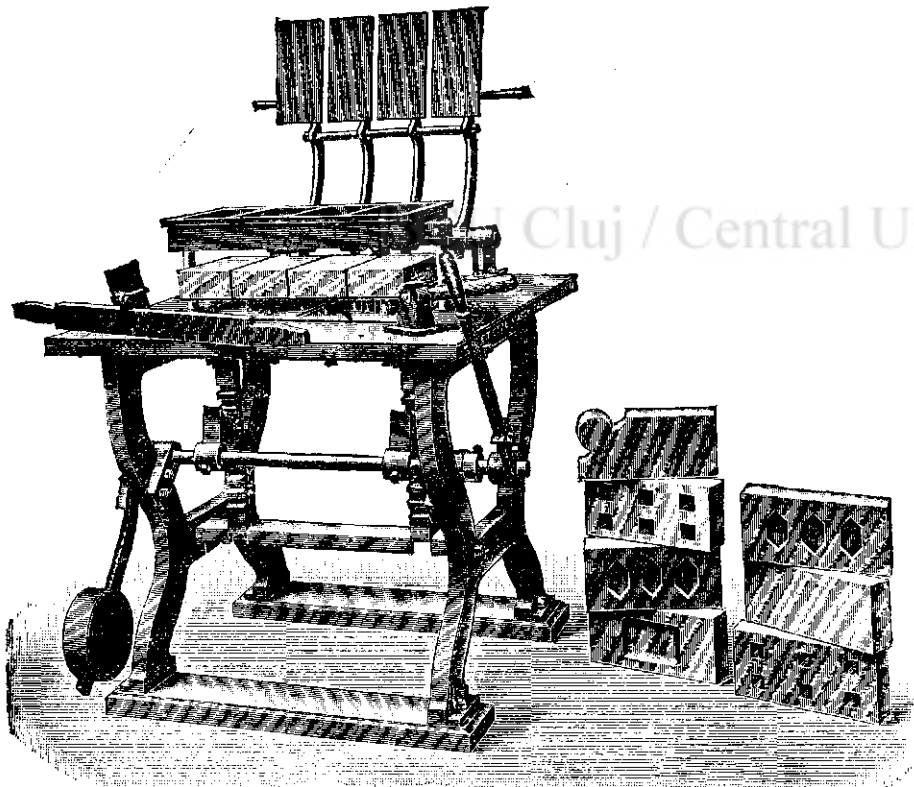
Se pot prepara cu mici cheltuieli:

Cărămizi de perete din cement prepararea à 1000 de bucăți . 18 C.
Tigle de cement pentru acoperiș prepararea à 1000 bucăți . 40 C.
Plăci de cement prepararea à 1000 bucăți 50 C.
Burloane de cement pentru scocuri, inele de cement pentru fântâni ș.

Mașinăriile necesare pentru fabricarea celor de sus le livrează
ERNST TIETZE fabrica de mașinării liferite medailate în mai multe
rânduri și turnătorie de fer GUBEN N. L. Germania.

Reprezentat de către:

BÜSCHITZ MOR în KOMÁROM.

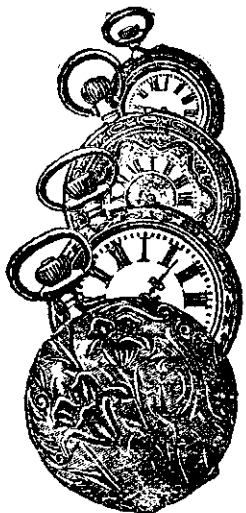

CATALOG ILLUSTRAT ȘI PROIECT DE BUGEȚ gratuit
trimite reprezentantul fabricii Büschitz Mór, Komárom,
cătră care trebuie adresate și scrisorile.

Kovács L. Nandor

atelier de ciasornice, juvaerice și reparaturi mecanice.

SZEGED, Laudon-utca 3.

Efecuește tot felul de lucrări în branșa
aceasta, ca: ciasornice de perete cu mu-
zică și ciasornice de buzunar etc. Am în
depozit cele mai fine fabricate de Șviteră
reparază și pregătește cele mai excelente
compoziții mecanice și juvaerice, cu pre-
țul redus și pe lângă garanție de 5 ani.

Efectuesc mai departe aurituri și argin-
tării după cele mai nouă sisteme galvani-
ce și electrice.

FISCHER + COMP. NAGYENYED.

PEPINERIE-DEPOMI-SIVITE

120 JUG. CAT.

30.000
PRUNIDE
BISTRITA.

100.000
CELE MAI BUNE
VITE PENTRU
SPALIERE.

150.000 POMI RODITORI
1.000.000 SUJETE
1000.000 PLANTE PENTRU GARD VIU
ARBORI DE PROMENADA, ARBORI
DE ORNAMENT, ROZE, FRUCTE CU
BOABA, CONIFERI ETC.

1 MILION ALTOAE DE VITE,
VITA DE VIIE EUROPEANASI
AMERICANĂ CU SI
FĂRĂ RĂDĂCINĂ.

S'a deschis

O prăvălie nouă

Mărfuri nouă

Am onoare a aduce
la cunoștința onoratu-
tului public, că reîn-
torcându-mă din căla-
toria mea de cumpă-
rare

mi-am deschis

în strada Forray
(casa Lukács)

prăvălia mea
provăzută cu cele
mai noi și mai
moderne mărfuri.

Rugând părtinirea
onor. public

sunt cu stimă

Jankovics György
ARAD
strada Forray nr. 2
(casa Lukács).

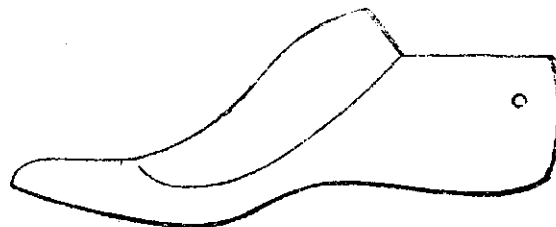
FONDATE IN ANUL 1890.

Prima și cea mai mare fondare industrială de calapoade (capta)
pe Alföld a lui

Pless Sándor

fabrică de calapoade

Szeged, Brussel-körut nr. 30.

premiat în 1901 la Măcăn
cu marele premiu și diplo-
mă, Zenta în 1903 cu diplo-
mă de onoare și medalie
de aur, la Pancsova în 1904
cu diploma și medalie de
aur.

Face și ține în magazie tot
felul de calapoade moderne,

din cel mai uscat lemn.

COMANDE din provincie se efectuesc repede și prompt, pe lângă cele mai
moderate prețuri. — — — LISTA cu prețuri se trimite gratis și franco.